

Değerli Bilim Bölümü Gönüllüleri

ANG Vakfı Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi Herbaryumu'na (NGBB)

Hoş Geldiniz.

Herbaryumumuzda sizlerle çalışmaktan büyük mutluluk duymaktayız. Yardımlarınız esnasında aşağıda belirtilen kurallara özen göstererek riayet etmeniz, bilimsel kıymeti malûmunuz olan herbaryum örneklerimizin zarar görmemesi ve geleceğe aktarılması açısından büyük önem arz etmektedir. Bu husustaki iş birliğiniz için teşekkür ederiz.

1-) Herbaryumumuzda çalışırken herbaryumun; bitki örnekleri üzerinde araştırmalara olanak sağlamak ve bu örnekleri gelecek dönemlerdeki araştırmalar için muhafaza etmek vasfı unutulmamalıdır.

2-) Herbaryum içerisine kesinlikle yiyecek, içecek, canlı bitki materyali (tohum, çelik, soğan vs. herhangi bir bitki parçası) ya da dezenfeksiyon işleminden geçmemiş herhangi bir herbaryum örneği ya da dezenfeksiyon işleminden geçmemiş herhangi bir canlı materyali sokmayınız ve gerektiğinde başkalarını da bu kurala uyulması hususunda mutlaka uyarınız.

3-) Herbaryum içerisinden herhangi bir sebeple bitki çıkarmayınız.

4-) Herbaryumdan çıkmış ya da ilk kez herbaryum içerisine girecek bitkiler derin dondurucuda en az 3 gün bekletildikten sonra içeri alınabilmektedir. Derin dondurucudaki bitkilerin takibi için "Bitki Şoklama Programı" adı altında bulunan dosyada ilgili kısımları doldurunuz. Bu sayede içeri girebilecek bitkilerin herbaryum görevlileri tarafından takibi sağlanabilecektir.

5-) Derin dondurucuda asgarî 3 (üç) gün bekletilen bitkiler "Dezenfektasyon Takip Defteri" adı altında bulunan defter doldurulduktan sonra herbaryum odasına alınabilir.

6-) Burada araziden gelmiş bitkiler için dikkat edilmesi gereken konu, doğadan toplanan her bitkinin mutlaka herbaryuma konulması gibi bir zorunluluğun olmayışıdır. Gelen bitki örneğinin herbaryum örneği olabilecek nitelikte olması gerekir. Herbaryuma gelen bir bitkinin son derece sağlıklı olması yani üzerinde herhangi bir böcek ya da yumurtasını barındırmaması herbaryumun geleceği bakımından hayati önem taşımaktadır. Gelen

örnek odunsu bir türe aitse örneğin ağacın tomurcuk dizilişini açık bir şekilde temsil etmesine ve ağacın olgunlaşmış yapraklarını, meyvasını veya tohumunu taşıyor olmasına dikkat edilmelidir. Gelen örnek otsu bir çiçekli türe aitse örneğin olmazsa olmazı üzerinde bitkinin çiçeğini taşıyıp taşımadığıdır. Çiçekli bitkilerde teşhis için çiçek gerekli bir unsurdur. Bitkinin bu özellikleri taşıyıp taşımadığı herbarium görevlilerince kontrol edilmektedir. Lütfen siz de bitkileri bu gözle değerlendirecek şekilde incelemeye çalışınız.

7-) Herbarium örneği olabilecek nitelikteki örnekler yapıştırma işlemi için hazırdır.

8-) Yapıştırmak için kullanacağınız tüm malzemeler sizlere herbarium görevlisi tarafından teslim edilecektir. Lütfen yönlendirmelere uymaya özen gösteriniz. Emin olmadığınız hiçbir şeyi yapmayınız ve herbarium görevlilerine danışmaktan çekinmeyiniz.

9-) Bitki örneğinin doğru teşhisini sağlayacak ve araştırmacıların işini kolaylaştıracak şekilde bitkinin her türlü özelliğinin kolaylıkla görülebilecek şekilde yerleştirilmesine dikkat edilmelidir. Bitki materyali, herbarium görevlisinin sizlere öğrettiği yöntemler doğrultusunda, 2 bölümden oluşan herbarium kartonunun sağ bölümüne, sağ alt köşede "Herbarium Etiket" için yer bırakılacak şekilde yerleştirilir. Bitki boyutu büyükse, herbarium etiketi karşı sayfaya yapıştırılabilir. Ancak bitki örneği ve etiketin aynı sayfada bulunması her zaman için önceliklidir.

10-) Bitki örneğinin içerisinde bulunduğu kâğıtta yazan bilgilerin tümü titizlikle eksiksiz bir şekilde herbarium kartonunun sağ alt kısmına kurşun kalem ile kaydedilmelidir. Buradaki numara ve bilgiler etiket yazımında kullanılacaktır.

11-) Bitki örneği karton üzerine yapıştırılırken dikkat edilecek en önemli husus mümkün olduğu kadar az sayıda kâğıt bant kullanarak bitkinin karton üzerindeki hareketini engellemek yani bitkiyi kartona sabitlemektir. Kâğıt bantları kullanırken bitkinin teşhis için önemli bölümlerinin (çiçek, meyve, sürgün çikiş ve bağlantı noktaları vb.) kapatılmamasına özen gösteriniz.

12-) Bitki örneğini yapıştırdıktan sonra gazete içerisinde kalan kopmuş bitki parçalarını ve yapıştırılamayacak kadar küçük boyuttaki parçaları size teslim edilen uygun boyuttaki bir zarfa dikkatlice yerleştiriniz ve zarfın üzerine kurşun kalem ile topyayıcı kodu ve

numarasını yazınız. Zarfı herbaryum kartonu içerisine koyunuz. Herbaryum örneğinden hiçbir parçayı her ne sebeple olursa olsun atmayınız.

13-) Zarfları kapatmak için bitki yapıştırma malzemeleri içerisinde bulunan plastik ataşları kullanınız. Metal ataşlar zaman içerisinde yıpranarak asitlik artışına sebep olabilmektedir.

14-) Hacimli örneklerin çoğu durumda dikilmesi ya da başka bir yöntem ile yapıştırılması ihtiyacı ortaya çıkabilmektedir. Böyle hacimli bir örnek ile karşılaşmanız durumunda lütfen herbaryum görevlilerinden yardım isteyiniz.

15-) Bazı durumlarda büyük ve hacimli bitki parçaları (kozalak vb.) çapraz referans verilerek herbaryumda bunun için oluşturulmuş özel kısımda üç boyutlu şekilde saklanabilmektedir. Lütfen böyle bir durumla da karşılaşmanız hâlinde herbaryum görevlilerinden fikir ve yardım talebinde bulununuz.

16-) Herbaryum kartonunda “NGBB” ve “Demirbaş numarası” damgasının bulunmasına dikkat ediniz. Bunlar yoksa lütfen herbaryum görevlilerinden yardım isteyiniz.

17-) Tüm işlemler bittikten sonra kurumuş bitki örneğini aldığımız kağıdı kesinlikle atmayınız. İlgili herbaryum kartonunun dışına kılıf yapınız.

18-) Bilgileri yazılan örnekler barkodlama işlemi ve bilgilerinin dijital ortama da girilmesi işleminden sonra dolaba kaldırılmaya hazırdır.

19-) Herbaryumumuzda bitki örnekleri başlıca likenler, kibritotları, eğreltiler, açık tohumlular ve kapalı tohumlular olarak ayrılmıştır. Bu bölümlerin her biri içerisinde örnekler; familya, cins, tür ve türaltı kategorilerinde alfabetik olarak dizilmiştir.

20-) Herbaryum dolaplarının 1 numaralı yüzlerinde cins isimleri ve yer aldıkları dolap kodları, 2 numaralı yüzlerinde familya isimleri ve yer aldıkları dolap kodları bulunmaktadır. Her dolabın kapağında o dolabın içerisindeki bitkilerin ait oldukları familya isimleri, dolapların iç kapaklarında ise örneklerin takson isimlerini içeren listeler yer almaktadır.

21-) Elinizdeki örneğin familya ismine bakarak listeden kontrolünü sağlayıp yerleşmesi gereken ilgili yeri tespit ediniz.

22-) Dolaplara bitki örneği yerleştirirken ya da dolaplardan örnek çıkarırken lütfen duralit kullanınız. Aksi bir davranışta dosyalar bükülebilir ya da haddinden fazla esneyebilir. Bu durumda zaten kırılmaya meyilli olan kurumuş bitki zarar görebilir.

23-) Herbaryuma girecek bitki örnekleri en az 3 gün derin dondurucuda bekletildikten sonra herbaryum ana salonuna alındığı hâlde bazı çevresel şartlardan kaynaklanan problemler her daim olasıdır. Bu sebeple bitki örneği üzerinde gördüğünüz en ufak bir böcek, larva, böcek yumurtası, küf gibi durumda mutlaka herbaryum görevlilerini bilgilendiriniz. Ayrıca bu bilgiyi masa üzerinde bulunan "Bilim Bölümü Çalışanlarının Yaptığı İşler ve Karşılaşılan Sorunlar" adlı deftere de kaydediniz.

24-) Özellikle böcekler ile ilgili vereceğiniz bu bilgiler ve tespit ettiğiniz sorunlar duruma zamanında müdahale etmemiz açısından önemlidir.

25-) Kullandığınız malzemelerin eksik, bitmiş ve/veya yıpranmış olanları hakkında lütfen herbaryum görevlilerini bilgilendiriniz.

Yukarıdaki kural ve uyarılara özen gösterdiğiniz için teşekkür ederiz.

NGBB Bilim Bölümü